

EESTI HOBUSE KOMISJONI

Koosoleku protokoll nr. 3

KOOSOLEK TOIMUS:

17.veebruari 2004.a. asukohaga Tallinn Väike-Paala 3 algusega 11.00.

OSALEJAD:

Veterinaar-ja Toiduameti peadirektori asetäitja **Katrin Reili** (*komisjoni esimees*); Veterinaar-ja Toiduameti põllumajandusloomade aretuse osakonna geneetiliste ressursside büroo peaspetsialist **Urve Kaasiku**, Põllumajandusministeeriumi loomakasvatuse büroo juhataja **Matti Piirsalu**, Põllumajandusministeeriumi loomakaitse- ja tõuaretusbüroo peaspetsialist **Kaija Uuskam**, Eesti Hobuse Kaitse Ühingu (*EHKÜ*) liikmed ja esindajad **Jaan-Aleksander Rooda**, **Aleksei Lotman** ning **Raigo Kollom**, Eesti Hobusekasvatajate Seltsi (*EHS*) aretusjuht **Andres Kallaste**, Eesti Hobusekasvatajate Seltsi eesti hobuse haruselise juht **Ülo Metsmaker**, Eesti Põllumajandusülikooli dotsent **Heldur Peterson** ning **Hanna Kreen** (*eksperdina*).

Nõupidamisel ei osalenud:

Veterinaar-ja Toiduameti põllumajandusloomade aretuse osakonna geneetiliste ressursside büroo juhataja **Haldja Viinalass** (*tervislikel põhjustel*),

Veterinaar-ja Toiduameti põllumajandusloomade aretuse osakonna järelevalve büroo peainspektor **Silva Siil** (*tervislikel põhjustel*),

Eesti Põllumajandusülikooli professor **Olev Saveli** (*õppetööl*).

Nõupidamist juhatas Katrin Reili, protokollis Urve Kaasiku. Protokollis koostamisel kasutati diktofoni abi.

PÄEVAKORD:

1. **Eesti hobuse definitsioon ja aretuse eesmärk** - Hanna Kreen (*eksperdina*).
2. **Puhtatõulisuse mõiste** – dots. Heldur Peterson (EPMÜ)
3. **Hobuste jõudluskontroll** – Andres Kallaste (EHS), Raigo Kollom (EHKÜ)
4. **Arutelu**.

KOOSOLEKU KÄIK:

1. **Eesti hobuse definitsioon ja aretuse eesmärk** - Hanna Kreen (*eksperdina*).

Ettekandja tõi selgitas, mida mõistetakse eesti hobuse all nii ajaloolises kui ka tänapäevases mõistes.

Ajalooliselt on eesti hobuse jaoks olnud väga erinevaid nimetusi, kuid erinevate nimetuste all on mõistetud ühte ja sama hobust. Eesti hobuse, kui tõuna, on mõistetud tõule iseloomuliku välimikuga looma. Lisaks välimiku sarnasusele vaadati hobuse tõulisust, mõõtmeid, värvuseid.

Kuni 18 sajandini ei mõeldud hobusest, kui tõust. 18 sajandil katsetati uute tõugude loomist. Prooviti erinevaid võimalusi ja nii Euroopas kui ka Eestis toimus väga suur tõugude segunemine. 19 sajandi II poolel saadi aru, et tõug on vajalik ja algas suunatud aretusala tegevus: organiseeriti kasvandusi, kasvanduste eriosakondi, näituseid, kogunesid seltsid, algas suguhobuste märkimine, kehtestati tõumäärustikke. 1920ndatest alates muutusid olulisemaks detailid. Pöörati rohkem tähelepanu hobuste tüübile, põlvnemisele, liikumisele, välimiku vigadele, haigustele.

Aretuse eesmärk on muutunud vastavalt selle, kuidas on muutunud turg ja inimeste arusaamad (vajadus suurema põllutõuhobuse saamiseks, ratsaspori hobuse saamiseks jne.). Praegu räägitakse rohkem puhtatõulisest hobusest ja tema säilitamisest, tuues välja looduse mitmekesisuse, looduse hooldamise ja tõusise mitmekesisuse hoidmise vajaduse. Oluline on, et hobusel peaks olema mitmekesine kasutus.

Küsimused esitatud teema kohta:

Küsimus – ettekandja tõi välja mitu varianti eesti hobuse nimetusest. Kas me oleme jõudnud kokkuleppele, milline on eesti hobuse nimetus?

Vastus – tõu nimetuse kasutamises lepiti kokku komisjoni esimesel nõupidamisel ja tõu nimetusena on kasutatav “**EESTI HOBUNE**”.

2. Puhtatõulisuse mõiste – dots. Heldur Peterson (EPMÜ)

Ettekandja poolt esitati väga põhjalik ülevaade tõu mõistest, tõupuhtusest, puhasaretusest ja puhtatõulisusest. Alljärgnevalt on välja toodud tähtsamad mõtted ettekandest:

I. geneetiline ehk genotüübist lähtuv ehk nn. puhtatõulise looma määratlus:

- looma kuuluvus määratakse looma genotüübis esineva geneetilise info päritolu ehk põlvnemise järgi.
- puhtatõulisus ja tõupuhtus langevad kokku vaid nn. kinniste tõuraamatute kasutamisel (inglise täisvereline ratsahobune, araabia täisvereline).
- osaliselt avatud populatsioonides tuleb lähtuda kasutatud aretusmaterjali geneetilisest sarnasusest, ajaloolisest taustast, tõuaretajate kokkulepetest aretusprogrammi koostamisel ja rakendamisel.
- varasematel ajajärgudel rakendatud aretusprogrammide erisused ei peaks tagasiulatuvat muutma aretusloomade tõupuhtust või puhtatõulisust.
- tõugu kuuluvus määratakse valdavalt ema tõu järgi (vähemalt I põlvkonna juures), alates 75% juurest tuleks määratleda isa tõugu kuuluvaks ja nende järglased tõu või tõuraamatu loomaks. Samamoodi lähtuda tagasiristamise juures. Seega puhtatõuliseks ehk tõupuhtaks võiks lugeda üle 75% veresusega ema või isa tõu määratlusega tõuloomi.
- genotüübi määramisel tuleks loobuda murdude kasutamisest, sest nii isas- kui emasloom võivad anda vähesel määral võõra tõu geene ja murdarvude kasutamine oleks raskesti mõistetav.

II. EL reeglitest lähtuv formaalne ehk nn. tõupuhta looma määratlus:

- Eesti ei saa muuta Euroopa Liidu reeglistiku, kuid saab kohandada oma tegevust sellele vastavaks.
- Üle tuleb vaadata aretuses senitehtu ja jälgida ning määruste abil pehmenendada Euroopa Liidu reeglistiku täitmisest tulenevaid formaalseid möödalaskmisi.

III. OT säilitamine

- Säilitatakse ohustatud tõugu kui kõiki sellesse populatsiooni kuuluvate isendite kogumit, mitte teatud isendeid.
- Aretusprogramm koostatakse kogu tõule. Ohustatud tõu säilitusprogramm ei ole eraldi toimiv tegevus

IV. Tõuaretuse põhiseisukohtade arutelu – aretustöö seisukohti tuleb arutada kõikide loomaliikide aretustöö esindajatega koos (*ETLLis*) või vähemalt sama loomaliigi kõikide tõugude ühiskomisjonis.

Eraldi tuleb vaadata loodusliku mitmekesisuse säilitamist ohustatud tõugude abil ja nende isendite määratlust. Euroopa Liidus on see areng olnud stabiilsem.

Kui me kasutame tõuraamatu kahte osa ja veel registri osa, ning veel ka ristanõude registrit (see on juba neljas osa), siis võimaldab see meil kiiremini saada vastavusse Euroopa reeglistikuga. Luba ristanõude registri pidamiseks annab ka aretuses edu juurde. Tõuloomade ristanõude järglaste aretusregistri pidamine ei vaja eraldi tunnustamist ja on täiesti loogiline, et kui tahame uut tõugu hakata looma, siis kõigepealt antakse sellele grupile registripidamise õigus. Aretusregistrisse kantud loom on fikseeritud selle tõu loomaks, kelle järglastest saavad edasi tõuloomad.

Puhtatõulisuse mõiste formuleerimise juures tuleb arvestada nii klassikalist alust, kui ka teiste loomaliikide alust. Eesti hobuse kasvatajad otsustavad oma tõukomisjoniga, mis on nende jaoks puhtatõuline eesti hobune.

Küsimused esitatud teema kohta:

Ettepanek – määratleda eesti hobuse puhtatõulisus. Määramata, missugune hobune on eesti hobune, ei saa ka kokku võtta eesti hobuse kasvatajate ringi.

Vastus – vastavalt eesti hobuse säilitusprogrammide loetakse puhtatõuliseks eesti hobune, kes on kantud eesti hobuste tõuraamatusse ning põllumajandusloomade aretuse seaduses on tõulooma mõiste defineeritud järgnevalt: „tõupuhas aretusloom on tõuraamatusse kantud põllumajandusloom, kelle vanemad ja vanavanemad on kantud sama tõu või aretusprogrammis ettenähtud tõu tõuraamatusse”.

Komisjonis toimus tõsine arutelu eesti hobuse puhtatõulisuse mõiste üle ja kokkuvõtvalt otsustati formuleerida eesti hobuse puhtatõulisus alljärgnevalt:

EESTI HOBUNE, puhtatõuline aretusloom on tõuraamatusse kantud eesti tõugu hobune, kelle vanemad või vanavanemad on kantud sama tõu või säilitus- ja tõuaretusprogrammis (kinnitatud seisuga 07.03.03) ettenähtud tõu tõuraamatusse.

3. Hobuste jõudluskontroll – Andres Kallaste (EHS), Raigo Kollom (EHKÜ)

Kaasettekandjana esitas teoreetilise ülevaade kõikide loomaliikide jõudluskontrollist H. Peterson.

Vajalik on määratleda valiku eesmärk, st millist loomatüüpi tahetakse kujundada. Sageli räägitakse tõu juures mudelloomast ehk ideaaltüübist (ideaaltakk, ideaalmära). See on mingi ideaalne ettekujutus aretajate poolt eksisteerivast tüübist, mille kujundamise juures valikut tehakse. Selektiooni efektiivsus ja saavutamise kiirus oleneb valiku eesmärgi õigsusest.

Valiku tunnusteks võivad olla need tunnused, mida saab kontrollida looma eluajal ehk kvantitatiivsed tunnused ehk jõudlusomadused. Jõudluskontroll on kui hinnatakse võistlusi, veokatseid jne. Silma järgi hindamine on üks jõudluskontrolli osa, mis näitab loomade kasvu ja arengut. Kuna valikuid saab teha ainult registreeritud tunnuste osa, siis on vajalik hinnatavad tunnused registreerida.

Jõudlus on loomakasvatases, põllumajandusloomade organismis leiduvate geenide kogumiga ehk genotüübiga määratud võime anda kindlas ajavahemikus mingi kogus toodangut. Seda kogust ei saa ületada elutingimuste parandamisega. Eristatakse tegelikku ja potentsiaalset jõudlust. Jõudluse liigid on piima-, liha-, villa-, muna- ja veojõudlus. Jõudluskontrollis on tähtis põllumajandusnäitajate regulaarne arvestamine. Hobuste veojõudluse määramiseks võetakse aluseks veojõud, võimsus, liikumisekiirus ja võistluste andmed.

Formuleering põllumajandusloomade aretuse seadusest: jõudluskontroll on põllumajanduslooma jõudlus- ja põlvnemisandmete regulaarne kogumine, registreerimine, töötlemine, säilitamine ja analüüsimine aretustöö tegemiseks.

Hobuse puhul on jõudluskontroll hobuse jõudlus- ja põlvnemisandmete regulaarne, mõõtmine, kogumine, registreerimine, töötlemine, säilitamine ja analüüsimine hobuse geneetilise väärtuse hindamiseks ning aretusotsuste tegemiseks. Kitsamas mõttes tehakse hobuse jõudluskontrolliga kindlaks hobuse eluajal mõõdetavad valikutunnused jah hiljem, kui looma enam ei ole, on võimalik kogutud andmeid töödelda, säilitada ning järeldusi ja üldistusi teha.

Piltlikult toimub jõudluskontroll kolmes etapis: I – põlvnemine, tüüp, mõõtmed ja vastavus tüübile (samm, käigu omadused jne.), noorhobuse aeg, II – veojõud ja sport, III – järglaste väärtus. Kui hobusel on olemas järglased ja nende väärtus, alles siis saame me anda tema kohta kõige õiglasema hinnangu.

A. Kallaste, Eesti Hobusekasvatajate Selts - ülevaade hobuste jõudluskontrollist.

Kuigi jõudluskontrolli mõistet võib formuleerida mitmeti, on Eesti Hobusekasvatajate Seltsi ja ettekandja formuleering järgmine: *hobuste jõudluskontroll on meetod hobuste võimete väljaselgitamise tõu- ja aretusväärtuse määramiseks. Jõudluskontrolliga kontrollitakse ja antakse hinnang hobuse jõudlusvõimekusele, liikumisliikidele, hüppamisele, veotahtele, temperamendile, söödakasutusele.*

Eesti hobuse tõu säilitus- ja aretusprogrammis on ära toodud põhilised kasutusala, mis on aluseks hobuste jõudluse hindamisel. Hobuse jõudlusandmed on:

- Varsa areng ja üldmulje. Esimesel eluaastal visuaalne ülevaatus.

- Teisel eluaastal 2...3 aastaste noorhobuste ülevaatus. Hinnatakse noorhobuse üldmuljet.
- Kolmeaastastele hobustele, sõltuvalt kasvataja poolt valitud aretussuunast, on võimalik katsetada hobust võõrratsanikutestil ja rakendikontrollis (3..5 aastastele hobustele).
- Tõuraamatusse kandmine toimub alates 3 eluaastast või siis, kui hobune on sugulises kasutamises. Hinnatakse hobuse eksterjöõri, kus tuuakse välja tema puudused ja head omadused. Võetakse kolm mõõdet (kõrgus turjalt, rinna ümbermõõt ja kämbla ümbermõõt). Hobuste mõõtmeid täiendatakse kuni tema täisea saavutamiseni (eesti hobuse tõus kuni 7nda eluaastani). Tõuraamatus hinnatakse hobust tema tüübi, keha, sammu, traavi ja üldmulje järgi.
- Jõudluskontroll toimub aretusprogrammi skeemi elluviimisel, kus Eesti Hobusekasvatajate Seltsil on vastu võetud otsus jõudluskontrolli läbiviimiseks vanematele (10...20 aastastele) hobustele (rakendikontroll jms.).
- Plaanis on eesti hobustele korraldada karikasari (sh. ka koolisõidus), rakendihobuste turniir, näitused, ülevaatused.
- Jõudluskontrolli andmete kogutakse ja registreeritakse tõuraamatus.
- Rohkem tuleb tööd teha hobuse söödaväärinduse osas. Koostöös hobusekasvatajatega on vajalik välja selgitada põhimõtted hobuste söödaväärinduse kontrolli osas.

Küsimused ettekandjale teema kohta:

Küsimus - kas ülevaatusel mingisuguse tulemuse eksisteerimine peaks olema eeltingimuseks tõuraamatusse suguhobuse võtmisel?

Vastus – tõuraamatusse kandmise eeldus on hobuse suguline kasutamine. Kui hobune kantakse tõuraamatusse, siis hinnatakse teda eksterjöõrilt, mõõdetakse, vaadatakse liikumist.

R.Kollom, Eesti Hobuse kaitse Ühing - ülevaade hobuste jõudluskontrollist.

Ettekandja arvates kipub eelkõnelejate ettekannetes ja arutelus jõudluskontroll muutuma kohati nii universaalseks, et hõlmab kogu valiku, st hõlmab kõiki valiku kriteeriume, niihästi mõõdetusi, kui sööda väärimist kui ka kõike muud.

Üldiselt on jõudlus ja põlvnemine siiski eraldi kriteeriumid ja loogilisem oleks käsitleda kõiki valikukriteeriume võimalikult selgepiirilisel, et nad üksteisega ei kattuks. Erinevates tõugudes valitakse hobuseid aretuspeamiselt jõudluse järgi. Ajalooliselt on olnud aegu, kus aretus toimus paljudes tõugudes ainult tüübi järgi.

Rahvusvaheline arusaam ohustatud tõugude säilitamisest seab esikohale genofondi säilitamise. Ja korduvalt on seejuures räägitud, et säilitada tuleb ka jõudluselt mitte eriti edukaid hobuseid, st. et säilitatakse genofondi, mis muidu hävineks.

Mõiste jõudluskontrollist on nagu mõiste puhtatõulisest, mis on eri tõugudes erinev. Säilitatavas tõus ei tohi minna üle valikule hobuse jõudluse (kasutamise, võimekuse) järgi, vaid jälgida tuleks rohkem genotüüpi ja hobuse tüüpi ning seetõttu ei tohi eesti hobuse juures lubada, et jõudluskontroll oleks tähtsam kui tõuraamatu pidamine. Leida tuleks, milline jõudluskontroll peaks olema eesti hobusele minimaalselt vajalik. Ettekandja nõustub A. Kallaste poolt esitatud jõudluskontrolli põhimõtetega.

Ettepanek on, et tõuraamatusse võtmisel oleks kohustuslik, et hobune peab olema läbinud 2...3 aastast jõudluskontrolli (nt. Kasvõi käekõrval esitlemine). See tähendab, et kui hobune on kantud tõuraamatusse, siis on tema kohta olemas seal mingisugused jõudlusandmed. Peale 3 eluaastast, on võimalik registreerida hobuse tulemusi spordis ja igasuguses muus kasutamises, mida vähegi on võimalik registreerida. Tehniliselt on andmete registreerimine suhteliselt raske, kuid Jõudluskontrolli Keskus koos Eesti Sporthobusekasvatajate Seltsi ja Ratsaspordiliiduga töötab praegu välja, täienduseks praegusele andmebaasi programmile, programmi kõikide hobuste kõikide võistlustulemuste registreerimiseks spordiks. Kas seda programmi saaks kasutada ka ülevaatusete tulemuste registreerimiseks, selgub veidi hiljem.

Komisjoni otsus: formuleerida hobuste jõudluskontrolli mõiste järgnevalt - *hobuste jõudluskontroll on meetod hobuste võimete väljaselgitamine tõu- ja aretusväärtuse määramiseks. Jõudluskontrolliga kontrollitakse ja antakse hinnang hobuse jõudlusvõimekusele, liikumisliikidele, hüppamisele, veotahtele, temperamendile ja, söödakasutusele.*

4. Arutelu.

4.1. Jõudluskontrolli andmebaasi seisu ja hobuste kandmist tõuraamatusse kommenteeris põhjalikumalt Eesti Hobusekasvatajate Seltsi aretusjuht A. Kallaste.

Kuna Jõudluskontrolli Keskuses olev tõuaretusprogramm koostati algselt teistel põhimõtetel, kui ta praegu kasutusel on, siis ei olnud varasemalt võimalik programmis objektiivselt näidata eesti hobuse tõu koosseisu.

Eesti Hobusekasvatajate Seltsi tõuaretusprogrammis on tõuraamatu osadena peatõuraamat, tõuraamat ja register. Jõudluskontrolli Keskuse andmebaasis oli varem ette nähtud, et registri hobused on need hobused, kes on saanud eesti tõugu märke ja mittetunnustatud täkkudega. Alles 2003 aasta detsembri lõpus sai programmi lisatud uus mõiste "eesti hobuse ristan" kui eraldi osa, mis ei kuulu eesti hobuse tõuraamatu alla. Seega ei saanudki kuni detsembri lõpuni hobust, kes näiteks oli eesti hobuse ja muu tõu ristamise tulemusena saadud, arvele võtta kui eesti hobuse ristanit. Nüüd on programmi täiendatud, kasutusel on eraldi ristanite ja puhtatõuliste hobusteosa ning andmebaasi on võimalik korrastada.

Kuna Tõuraamatu hobuste andmete sisestamine on mahukas töö (eesti hobuse tõus on vaja sisestada näiteks üle 3560 mära, 700 tätku ning nende eellaste ja järglaste andmed) ja inimlikult võib tulla ette eksimusi, siis kõikide selliste hobuste, kes on ekslikult kantud valesse andmebaasi osasse, kanded parandatakse.

Eesti hobuse tõu osas on jõudluskontrolli andmebaasi korrastamise tähtaeg on 01.aprill 2004.a.

Vastavalt kehtivale säilitusprogrammile ei ole lubatud eesti hobuse tõus kasutada sisestavat ristamist. Eesti hobuse aretuses ei tohi kasutada teisi tõuge (nt. araabia, trakeen, hannover jms.) ja tõuraamatusse ei kanta ühtegi võõrveresustega hobust. Kui omanik näiteks kasutab säilitusprogrammile mittevastavat tõugu, siis kõik sellised hobused kantakse „eesti hobuste ristanite“ alla.

Eesti hobuste tõuraamat. Vastavalt säilitusprogrammile on vastu võetud otsus, et eesti hobuste tõuraamat on kolmeosaline: peatõuraamat, tõuraamat ja register. Tõuraamatu ja peatõuraamatu ossa kantakse ainult need hobused, kes on sugulises kasutuses.

Peatõuraamatusse kantakse kõik hobused, kes olid enne 1.aprilli 2003.a. kantud tõuraamatusse ja kelle neli põlvkonda on ilma võõrveresuseta. Peatõuraamat on nn. eliitosa, kuhu kantakse väga vajaliku põlvnemisega hobused (hinnatakse hobuse jõudlust ja muud omadusi).

Tõuraamatu osasse kantakse kõik sugulises kasutuses olevad tõupuhtad hobused. Näiteks hobune, kelle isa on mittetunnustatud täkk – on samuti puhtatõuline eesti hobune ja kantakse ta tõuraamatusse. Kui võetakse vastu otsus (mida vastavalt kehtivale säilitusprogrammile kuni aastani 2010 plaanis ei ole) sisestava ristamise kasutamiseks eesti tõu juures, siis sisestava ristamisega saadud järglased kantakse ka tõuraamatu osasse. Tõuraamatusse kuuluvad samuti need sugutäkkud, kes ei ole tunnustatud, kuna ka see genofond võib olla tõule vajalik. Kui hobune ei ela ära ainult elatussöödaga, aga tema põlvnemine vastab peatõuraamatu nõuetele, siis ei saa sellist hobust kanda peatõuraamatusse, vaid ta kantakse tõuraamatusse.

Registri osasse kantakse näiteks puhtatõulised eesti tõugu varsad ja hobused, keda ei kasutata suguliselt. Alguses oli register mõeldud sellistele hobustele, kus näiteks ema oli tõuraamatu mära, isa aga araabia, konnemara vm. tõugu täkk. Nüüd on ristanhobustele loodud eraldi ristanite register.

Seega, eesti tõugu hobuseks tunnustatakse hobune, kui tema isa ja ema on kantud tõuraamatusse. Kui näiteks hobuse isa või ema praegusel momendil tõuraamatus ei ole, aga tema vanavanemad on, siis on võimalik hobune põlvnemise järgi kanda tõuraamatusse, kuid kõik vajalikud andmed peavad olema dokumentaalselt tõestatavad.

4.2. Koosolekul aretus-säilitusorganisatsiooni esindamine. Küsimuse tõstas A. Kallaste, paludes täpsustada, kas komisjoni puhul on tegemist asutustevahelise komisjoniga või on teda komisjoni töös osalema kutsutud kui eraisikut. Viimasel juhul saab ta esindada ainult iseennast ja enda seisukohti kuna

vastavalt Eesti Hobusekasvatajate Seltsi põhikirjale esindavad seltsi, kui asutust, tegevdirektor ja president.

4.3. Tõstatati küsimus koosoleku protokollide avaldamise kohta. Kuna ajalehes "Oma Hobu" avaldatud protokollid ei kajastanud koosolekul toimunut päris objektiivselt, siis oli ettepanek laiemale üldsusele avaldada protokollid muutmatul kujul, ilma täienduste ja kommentaarideta. Komisjon nõustus toodud ettepanekuga ja otsustas, et koosoleku ametlik protokoll avaldatakse laiemale üldsusele muutmatul kujul. Arutelu käigus otsustati samuti, et informatsiooni komisjoni tööst (ajakirjanduses, raadios, televisioonis jm.) võib anda ainult komisjoni esimees või komisjoni poolt volitatud isik.

4.4. Kuna 15. detsembri 2003. a. komisjoni koosoleku arutelu teemal "Aretustoetuse kasutamisest eesti hobuse säilitamisel 2003. aastal" sai väga terava kriitika osaliseks ajalehes "Oma Hobu", siis oli ettepanek avalikustada kõik eesti hobuse säilitajate (nii Eesti Hobusekasvatajate Seltsi kui ka Eesti Hobuse Kaitse Ühingu) poolt 2003. aastal eesti hobuse säilitamiseks tehtud kulutused. Sealhulgas avalikustada mõlemapoolselt nii eesti hobuse komisjoni koosolekul, kui Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametile esitatud andmed.

4.5. Pretensioon esitati Eesti Hobusekasvatajate Seltsi poolt vastuväiteks Eesti Hobuse Kaitse Ühingu eelmisel koosolekul esitatud väitele, et Eesti Hobusekasvatajate Selts ei tee koostööd sperma kogumisega. Vastuväite põhjendus oli, et sellist koostöö kirja Eesti Hobuse Kaitse Ühingult seltsi laekunud ei ole.

4.5. Arutelu pälvis ka eesti hobuse aborigeenuse teema, kus kokkuvõtvalt selgitati H. Petersoni poolt, et tõu areng on pidev ja eesti hobuse tõug on *aborigeenset päritolu kultuuritõug*. Eesti hobune on aborigeenset päritolu (nagu kokkuvõtvalt on seda kõik hobusetõud), aga me ei saa rääkida tänapäeval eesti hobusest kui aborigeenest tõust.

4.6. Liinide säilitamine eesti hobuse tõus ja sammuhobuse tüüp. Teemat käsitles A. Kallaste, kes selgitas, et sammuhobuse tüüp eesti hobuse tõus tekkis soome hobuste kasutamisega. Eesti Hobusekasvatajate Selts ei ole viimasel ajal valinud tække soome hobuste liinidest, kuna nende täkkude järgi ei ole olnud nõudlust kasvatajate poolt. On olnud pretensioone, et soome hobuste liine ei säilitata, kuid seltsi eesmärk oli hoida eelkõige eesti hobuse aborigeenide liine. Soome liinide kohta on seisukoht, et kui soome hobusel ei ole jõudlust ega välimikku, siis sellist hobust eesti tõus vaja ei ole.

4.7. Vastavalt ettepanekule otsustati komisjoni koosseisu arvata uue liikmena Hanna Kreen, kusujuures tööd jätkavad ka kõik endised komisjoni liikmed.

4.6. Eesti hobuse tüüp on olnud teema, mis on läbinud kõiki komisjoni koosolekuid. Käesoleva koosoleku käigus selgitati, et eesti hobusel on mitu tüüpi ja hobuse ideaalne tüüp on aegade jooksul muutunud. Leiti, et seni kuni on tegemist väikese tõuga, siis tõuraamatusse kandmisel ei tohiks tüüp määrav olla ja eesti hobuse säilitamise juures on see väga hea, kui erinevaid tüüpe on palju, kuna tõu säilimise seisukohast on kasulik, et me erinevaid genotüüpe ja tüüpe hoiame. Samuti oli päevakorral seisukoht, et igale tüübile oleks vajalik välja töötada omad valikukriteeriumid ja jõudluskatsed. Kuna kokkuvõtvalt vajab eesti hobuse tüüp põhjalikumat arutelu, siis A. Kallaste, kui Eesti Hobusekasvatajate Seltsi aretusjuht, tegi ettepaneku komisjoni järgmisel koosolekul viia läbi eesti hobuse tüübi põhjalikum käsitlemine väljasõiduistungina Saaremaal, külastades sealset kasvatajaid ja selgitada eesti hobuse tüüpide erisust. Komisjon võttis ettepaneku vastu ja otsustas järgmise koosoleku teemana käsitleda eesti hobuse tüüpe.

Protokoll (6 lehel) koostatud
25. veebruar 2004. a.

Komisjoni esimees:
/ Katrin Reili /